

ХІ. П'ЯНИЙ КОРАБЕЛЬ

Як понесли мене байдужі хвилі,
Зо мною не було завзятих моряків,
Бо дикуни їх стрілами пришили
До розмальованих, скривавлених стовпів.

І от, позбувшись свого вантажу
(Бавовни з Англії, фламандського зерна),
Безжурно я поплив без екіпажу,
Куди повабила мене далечина.

Глухий, немов той мозок у дитини,
Холодний, як зима, я плив під рев стихій.
Крушила буря береги камінні,
І хаос повставав, і лютував прибій.

Мене тоді благословили шквали,
Гойдали десять день на хвилях тих морів,
Що вже не першу жертву колисали,
І зник я із очей безглуздих маяків.

Всмокталася в моє соснове тіло,
Мов ніжний сок кислиць, морська вода мутна;
Понісши геть стерно, мене обмила
І від блювотини, й від синіх плям вина.

Я потонув тоді в поемі моря,
Сліпучій, зоряній,— зелену пив блакить,
Часами втопленик у глиб прозорий
Спускавсь задумливий, щоби в мандрівках жить.

Заливши пурпуром екстази дикі,
Повільні ритми хвиль, і запаливши синь,

П'яніша од вина і від музики,
Горіла там любов, гірка, немов полинь.

Все, що вві сні ввижалося людині,
Кружляло смерчем там: вир, вечорів краса,
Огнів досвітніх зграї голубині
І блискавицями роздерті небеса.

Я на низькому сонці бачив плями,
Синяві відблиски, страшний підводний шпиль,
Немов плащі богів в античній драмі,
Збиралась зморшками тканина темних хвиль.

Я снів: зелені ночі в сніжній піні
Цілунками цвіли над віями морів.
І фосфоричне сяйво жовто-синє,
І в тихих стеблах спів нечуваних соків.

Навколо скель скакали, мов телята,
Несамовитих хвиль шалена череда.
Забув я, що ясна Пречиста пройде Мати —
І стихне океан, вгамується вода.

Я бачив дивний край: цвіли Стожари,
Мов очі у пантер; між них тіла мерців,
Веселки голубі, смарагдові отари,
Флорида неземна під обрієм морів.

Кипіли багна, в мулі догнивали
Кит-риби велетні, в густих очеретах.
Де громом урагани вигравали,
Тонула далина в безоднявих ночах.

А глетчери під дрібними сонцями,
Де небеса як жар. Змінювся штиль на рев,
І гадини, роз'їдені кліщами,
Смердючі, падали з покручених дерев.

Хотілось би ці золоті рибини,
Співучі риби ці спіймать для дітвори.
Мої шляхи квітчала квітів піна,
І надавали крил нечувані вітри.

А море, що так солодко гойдало
Мене, мандрівника, натовленого вкрай,
До мене живецвіт із пільми підіймало,
І я, мов дівчина, вдивлявся в дивний рай.

А той був островом, де злотоокі
Паскудили птахи, злітались для забав;
Часами втопленик поодинокий
Крізь мій розхитаний кістяк на дно пірнав.

Човни рибальські не знайшли ще й досі
В етері голубім, де не літає птах,
Мій труп, заплутаний в морське волосся,-
Я п'яним кораблем блукаю по морях.

Я плив, туманом синім оповитий,
В рожевих небесах, де лишай сонців
Змішалися із соплями блакиті
(Це ж ласощі для всіх поетів і співців!).

Я бачив електричні спалахання,
За мною кінь морський ходив, як чорний пес.
Гарячий червень бив і трошив баню
Ультрамаринових розжевлених небес.

Я чув Мальштрему рев, і ось, байдужий
Одвічний мандрівник, гаптуючи блакить,
Я за Європою, стомившись, тужу,
Що, парапетами обгородившись, спить.

Архіпелаги зоряні лисніли,
В морях екстазових мене носив тайфун.
Ти спиш на дні, майбутня творча сило,
О золотих жар-птиць незлічений табун!

Але ж наплакався я, бо злиті кров'ю
Світанки й місяці, і всі сонця — гіркі,
Весь пройнятий терпким вином любові,
Хай в морі потону, хай розтрощу свій киль.

Із вод Європи я собі бажаю
Калюжі чорної... щоб вечір запашний...
Сумне дитя кораблика пускає,
Легенького, немов метелик весняний.

Купавшись в п'янкій блакитній тоні,
Не хочу я плисти під арками мостів,
Перед очима грізними понтонів,
В заграві полум'я і гордих прапорів.

Переклав Юрій Клен (Освальд Бургардт)

ХЛІ. П'ЯНИЙ КОРАБЕЛЬ

Спливаючи униз по водянім безмір'ї,
Я вже не чув на собі рук провідників:
їх за мету собі взяли червоношкірі
І голих прив'язали до барвлених стовпів.

Носій фламандських збіж, англійської бавовни,
Я вік весь мій жури з залогами не знав,
Як їх побили вже, я втішний невимовно
Поплив за плавом вод, кудюю забажав.

Минулої зими я в дикий плеск прибоїв,
Глухіший за мізки упертих дітваків,
Гонив! Півострови, покришені борвою,
Не бачили таких, як я набачивсь, див.

Борва мої морські благословила ранки,
Над крутіжем мерців діб десять, день і ніч,
Від корка легший, я свої виводив танки
Здаля від маяків і їх телячих віч.

Солодша, ніж діткам м'ясівка яблук винних,
Вхлиснулася вода в мою соснову снасть
І вмила з синіх плям, винних і блювотинних,
Ковтнувши і стерно, й котву в неситу пасть.

Я поринав з тих днів у пісні сушелому,
Як зоряний намет безмежний і співний,
Вжираючися в чинь зелену і знайому
Лиш мрійним топлякам, що часом тонуть в ній.

Туди, де рум'янцем займаючи сапфіри
Води, у сонний ритм, під сонячну теплінь,
Міцніш за алкоголь, зичніш за ваші ліри
Пузириться гірка любисткова червінь.

Я знаю овиди, у блискавках розприслі,
Смерчі і вирла струй, я знаю вечори
І ранки в небесах, як стада горлиць звислі,
І те, що нікому й не снилось в мрійній грі.

Я бачив, як сонця в страшних таємних плямах
Горіли багрянцем мертвецьких стетерінь,
Подібні до митців у старовинних рамах,
Котили хвилі дрож у темну далечінь.

Мені в зелену ніч, сліпучу блиском снігу,
Вчувалися м'які цілунки морських сліз,
Вир соків запальних у п'янім кровобігу
І спів, що з глибини фосфорних нетрів ріс.

Я цілі місяці йшов приступом на кручі
В розговтаний, як гурт ярих биків, погій,
Втерявши й тінь надій, щоб Океани злючі
Скорилися колись ясним ногам Марій.

Я — знайте! — оглядав у казкових Флоридах
Хаос очей пантер і квітів, людських шкір
І веселок струнких в надморських краєвидах,
Мов поводи отар, що йдуть кудись в простір.

І бачив я також, як на пісках безводних
Покинутий згинав цілий Левіатан,
Як в затишну пору знімався вир з безодні
І безмір вод стягав у божевільний тан.

І ледняки й сонця небес, як вугіль, чорних
І заливи гидкі, як велетні вужі,
Повзуть по конарах скарлючених, потворних,
Обліплені кишмом смердючої нужі.

Я рад би показати у синій хвилі дітям
Ці зграї золотих і тих співучих риб.
На від'їзд мій моря косичилися квіттям,
І крил мені давав вітрів поривний стриб.

Як часом Океан втомився колисками
Полюсів, рівників і в мрійнім сні потах,
Сплітав мене зо сну глибинними квітками,
І я в них затихав, як жінка в молитвах.

І так, мов острівець, носив і гній, і сварку
Золотооких птах, безстидних гольтіпак,
Поки мене з могогнилого закамарку
Не виплутав якийсь мандруючий мертвяк.

Отож я — корабель, що стряв у нетрях зільних
Що в диких борвіях знаходив щастя транс,
І так сп'янів вином бурунів божевільних,
Що не знайти мене всім стежним суднам Ганз.

Я — вільний, у диму, у мряці фіолетів,
Я — що свердлив щоглом червону твердь небес,
Я — повен ласощів для вибраних поетів:
Сонцевих медицин і плястрів синіх плес.

Я, що гуляв тоді, збожеволілий щовбень,
У іскрах громових, у стадах горбуньків,
Як липні, шибали товчками дужих довбень
Ультрамарин небес у челюсть казанів.

Я, що тремтів, як вчув за п'ятдесят миль дикі
Риковища моржів або мальштремів гнів,
Я, що мав бути ткачем блакитних снів повіки,
Знов прагну до старих Європи берегів.

Я бачив острівців рої волосожарні
Й такі, де шал небес не ставить людям меж.
Чи в тих ночах ти спиш і ждеш на сили вдарні,
Мільйоне злотих птах, Снаго, що ще прийдеш?

Та надто плакав я. Всі ранки болю повні,
Всі ночі мають їдь і в блекоті всі дні.
Взяли мене в полон жорстокі сни любовні,
Нехай же пропаду, хай зникну в буруні.

Як ще жажду чого в Європі, то калюжі,
Де в пахощах м'яких передвечірніх хвиль
Хлоп'я задумане й чогось смутненьке дуже
Пускає човника крихкого, як мотиль.

Коли я взнав ваш сум, то не мені вже, хвилі,
З вантажнями бавовн шугати навздогон,
Ні гнати в прапорах, огнях, у блиску й силі,
Ні смирно слухати грізних очей понтон.

Переклав Василь Бобинський

ХІ. П'ЯНИЙ КОРАБЕЛЬ

Коли я весь віддався байдужих Рік спокою,
Не відчував я більш своїх провідників:
Індійці-крикуни зробили їх метою,
Прип'явши голими до розписних стовпів.

Для мене все одно: чи то англійська пряжа,
Чи то фламандський хліб у трюмі десь лежав.
Коли шумливого я збувся екіпажа,
По волі Рік я мчав, куди я лиш бажав.

Тії зими під сплеск припливів навіжених,
Байдужий до всього, мов мозок немовлят,
Я без упину мчав! І серед бур шалених
Півострови з трудом спускали свій канат.

Морські шляхи немов вітали урагани.
Я, наче пробка, плив по хвилях десять днів,
Де трупи жертв кругом крутились безнастанно,
І жодну ніч не стрів банькатих ліхтарів.

Приємніша за сік кислиці для дитини
Зелена хвиля йшла, сосновий крила бік;
Зірвавши руль і дрек, у плями сизо-сині
Вина й блювотини мене вбивав потік.

З тих днів купаюсь я в гучній поемі моря,
Таємним сяєвом настояній зірок,
Ковтаю вод блакить, де часом у просторі
Зринає втопленик, який увесь промок.

І де, заливши враз всіх диких марень вири
І в'ялий ритм морський дна золотом п'янким,
Міцніш, ніж алкоголь, і гомінкіш, ніж ліри,
Любовний бродить сік із присмаком гірким.

Я знаю небеса, роздерті блискавками,
І смерчі, й течії, і бачив я зірки
З очима голубів, що мріють вечорами,
І навіть те, чого не бачить рід людський.

Я бачив сонця диск, що в жахові містичнім
Світився сплесками фіалкових огнів;
Немов акторів гра в трагедії античній,
Здіймались сплески хвиль в тремтінні лотоків.

Зелена снілась ніч у снігові сліпучім,
Що до очей морських цілунком припада;
У вируванні сил нечувано жагучім
Жовтавим фосфором світилася вода.

У повню стежив я, коли, мов в істерії,
Немовби тічка та, об скелю бивсь приплив,
Бо я не відав ще, що біля ніг Марії
Бурхливий Океан забулися б хотів.

Я плив вздовж берегів Флориди неземної,
Де квіти — зір пантер, а шкіра там людська —
Немов веселка та, що віжкою гнучкою
Над морем простяглась, мінлива і легка.

Я бачив болота, їх неоглядні верші,
Де серед комишів гниє Левіафан;
І вирування вод у глибині завмершій,
І дальній водоспад, грімкий, немов таран;

Крижини серед хвиль, сонця, бліді до смерті,
І здобич, як ніде, серед заток морських,
Де змії-велетні, блощицями пожерті,
Звисають із дерев у пахощах гнилих.

Хотів би показати я дітям риб співучих,
У лусці золотій, серед блакитних хвиль.
Вітри несли мене серед блукань жагучих,
В квітучій піні плив я між морських дозвіль.

Та, стомлені на смерть незнаними світами,
Хитали зойками моря мої боки,
Вітаючи мене тінистими квітками;
І я, схиляючи коліна, мов жінки,

Гойдав півострови прокляттями своїми,
Де слід крикливих птиць із тугою в очах;
І плив я в самоті дорогами хисткими,
Лиш потопельники чіплялись на бортах.

У бухтах, спутаний весь травами морськими,
Я шквалом кинутий, де й птиці не знайти,
Звідкіль ні монітор, ні парусник не здійме
Розбитий мій каркас, сп'янілий від води;

І весь задимлений, в туманах фіалкових,
Я небо пробивав, немов багрець стіну,
В блакитних лишаях і в соплях смарагдових,
В цих дивних ласощах поета в давнину;

Летів блискучий я, мов божевільна куля,
Між чорних коників, мандрівників морських,
Тоді як Липень лив, розпалений і чулий,
Ультрамарин небес у кільця хмар прудких;

Я часто хвилювався, почувши в здивуванні,
Як вирував Мальштрем чи кидався Бегемот,-
Тепер я стомлений, у вічному спогляданні,
Хотів би знов вернути до європейських вод.

Я бачив зоряні архіпелаги в лоні
Замріяних небес, серед моїх шляхів.
Чи сниш ти і гориш у ночі ці бездонні,
Мов птиці золоті, о Міць майбутніх днів?

Я досить сліз пролив. Були жорстокі зорі,
І місяць серце тис, і сонце так пекло!
Украй терпка любов мене п'янила в морі.
О мій розбитий киль! О зранене крило!

Я до Європи мчусь, її калюж бажаю,
Де між холодних хвиль, у мряці запашній,
Засмучене дитя навшпинечках пускає,
Немов метелик той, хисткий кораблик свій.

Не можу більше я, сп'янілий весь від браги,
Пускатись по шляхах вантажних кораблів,
Ні гордо підіймать свої огні та стяги,
Ні впевнено плисти під поглядом мостів!

Переклав Микола Терещенко

ХІ. П'ЯНИЙ КОРАБЕЛЬ

За течією Рік байдужим плином гнаний,
Я не залежав більш од гурту моряків:
Зробили з них мішень крикливі Індіани,
Прибивши цвяхами до барвних стояків.

На вантажі свої я не звертав уваги,-
Чи хліб фламандський віз, чи з Англії сукно,
І, ледь урвався крик матроської ватаги,
Я вирушив туди, куди хотів давно.

Скажено хлюпали припливи океанські,
А я, колись глухий, як мозок дітвори,
Все за водою плив! І заколот гігантський
Зняли Півострови, простори і вітри.

Моє пробудження благословили шквали.
Мов корок, танцював я на морських валах,
Що їх візничими утоплених прозвали,
І десять діб вогнів не бачив по ночах.

В сосновий корпус мій текла вода зелена,-
Солодка, як малим кисличний сік, вона,
Відкинувши убік і якір, і демено,
Блювоту вимила та плями від вина.

В настої зорянім, в Морській Поемі милій
Я плавав і ковтав зелену синь тоді,
Як мрець замислений вигулькує з-під хвилі,
Неначе тьмянний знак занурення в воді;

Там, раптом синяві підфарбувавши вири,
Повільні ритми й шал у днину осяйну,
П'янкiші од вина, потужніші за ліри,
Витворюють гірку любовну рябизну!

Я блискавицями роздерте небо знаю,
Прибої, течії, смеркання голубі,
Світанки, збуджені, мов голубині зграї,
І те, що може лиш примаритись тобі.

Я сонце споглядав у пострахах містичних,
Що зблисло згустками фіалкових промінь;
Буруни злі, немов актори драм античних,
Віконничний свій дрозж котили в далечінь.

Я снів і бачив сніг серед ночей зелених,
Цілунок на очах морів, і гладь ясну,
І соків круговерть, хмільних і незбагнених,
Співочих фосфорів пробудження від сну!

Розлючені вали в звіриній істерії,
Що брали штурмом риф, уповні бачив я,
Не знаючи, що блиск од сяйних ніг Марії
Утихомирює захекані моря.

На берегах Флорид мені траплялось зріти
Квітки, подібні до пантерячих зіниць!
Мов сяйні віжки, сніп веселок розмаїтий
До лазурових¹ стад стремів на повну міць!

'Я бачив, як шумлять драговини та верші,
Де в комишах гниє морський Левіафан!
Як падають у штиль гігантські хвилі перші,
Як даль врізається в бездонний океан!

Льодовики, сонця, і небеса, й заграви!
Гидотні обмілі серед рудих заток,
Куди обліплені комахами удави
Падуть у смороді з покручених гілок!

Хотів би показати я гомінкій малечі
Співочих риб, дорад, що блискотять між хвиль.
І піна вквітчана моєї гойдала втечі,
І вітер додавав мені не раз зусиль.

А море — мученик у безбережнім світі —
Мене підносило на схлипах злих своїх,
Воно несло мені свої тіністі квіти,
А я, мов дівчина навколішках, затих...

І, взявшись на своїх бортах гойдати
їх чвари та послід, я, майже острівець,
Ледь задкував, коли в мої тонкі канати,
Шукаючи нічліг, чіплявся пухлий мрець!

Під гривою заток я — корабель пропащий,-
Закинутий у вись етерну без птахів,
Звідкіль ні монітор, ні парусник найкращий
Не вирвуть острова, що від води сп'янів;

Я, що в бузковій млі повільно так пролазив,
Довбаючи, як мур, червоний небокрай,
Де видно — о нектар солодких віршомазів! —
Небесні сопляки та сонячний лишай;

Я, весь плямований вогнистою дугою,
Що мчав і гнав ескорт із коників морських
(Ультрамаринове склепіння наді мною
Валилось, плавлячись у вирвах вогняних),

Я, жахом пройнятий, бо округ потойбічний
Тремтів од ревища Мальштремів та Биків,
Ясних застиглостей вивідувач одвічний,-
Я за Європою прадавньою тужив!

Архіпелаги зір та острови неznані
Я зрів, де небеса відкриті для плавців:
— В такі-от ночі ти дрімаєш у вигнанні,
О зграє злотих птиць, Снаго прийдешніх днів?

Доволі плакав я! Жорстокі всі світання,
Гіркі усі сонця й пекельний молодик;
Заціпило мені від лютого кохання.
Нехай тріщить мій кіль! Поринути в потік!

За європейською сумуючи водою,
Холодну та брудну калюжу бачу я,
Де вутлий корабель, як мотиля весною,
Пускає в присмерку засмучене хлоп'я.

І я, купаючись у ваших млостях, хвилі,
Не можу більше йти в кільватері купців,
Під оком злих мостів я пропливать не в силі,
Ані збивать пиху з вогнів і прапорів.

Переклав Всеволод Ткаченко